

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak: 13/900

SAMLET SAKSFREMSTILLING - PLANENDRING FOLLA KRAFTVERK - BEGRENSET HØRING

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
61/17	Formannskapet	22.06.2017

Vedlegg:

Revidert 2017:Konsesjonssøknad for Folla kraftverk

Melding om vedtak sendes til:

Fylkesmannen i Hedmark Postboks 4034 2306 HAMAR
Norges vassdrags - og energidirektorat Postboks 5091 0301 OSLO

Andre dokumenter i saken:

1. HØRINGSBREV - 6 SMÅKRAFTSAKER NORD I HEDMARK FYLKE , datert 22.04.2014
2. FOLLA KRAFTVERK - SØKNAD OM KONSESJON , datert 17.06.2014
3. FOLLA KRAFTVERK - MILJØVURDERING , datert 17.06.2014
4. INVITASJON TIL SLUTTBEFARING SMÅKRAFTVERK NORD I HEDMARK , datert 18.08.2014
5. HØRING - SØKNAD OM KONSESJON FOR UTBYGGING AV FOLLA KRAFTVERK , datert 20.05.2014
6. SAMLET SAKSFREMSTILLING - HØRING - SØKNAD OM KONSESJON FOR UTBYGGING AV FOLLA KRAFTVERK , datert 26.06.2014
7. MELDING OM POLITISK VEDTAK - HØRING - SØKNAD OM KONSESJON FOR UTBYGGING AV FOLLA KRAFTVERK , datert 26.06.2014
8. HØRING - SØKNAD OM KONSESJON FOR UTBYGGING AV FOLLA KRAFTVERK , datert 26.06.2014
9. HØRING SØKNAD OM KONSESJON PÅ UTBYGGING AV FOLLA KRAFTVERK - UTSATT FRIST INNVILGET , datert 05.06.2014
10. OPPSTART AV BEHANDLING AV SMÅKRAFTSØKNADER NORD I HEDMARK FYLKE , datert 22.11.2013
11. BYGGING AV FOLLA KRAFTVERK-OVERSENDELSE NVES VEDTAK , datert 03.12.2015
12. UTTALELSE TIL SØKNADER OM KONSESJON TIL Å BYGGE SEKS SMÅKRAFTVERK I HEDMARK , datert 30.06.2014
13. PLANENDRINGSSØKNAD - FOLLA KRAFTVERK - BEGRENSET HØRING , datert 16.05.2017
14. PLANENDRNING FOLLA KRAFTVERK - BEGRENSET HØRING , datert 18.05.2017

Saksopplysninger:

NVE har tidligere 03.12.2015 avslått søknad om konsesjon på bygging av Folla kraftverk. Søker ønsket ikke å klage på avslaget, men har i stedet utarbeidet et planendringforslag. NVE har nå mottatt en planendringssøknad med endrede planer for utbygging av Folla kraftverk. Søknaden er datert 20.04.2017. NVE har sendt saken ut på begrenset høring med frist 23.06.2017 for å gi uttalelse.

Grunneierforhold og fallrettigheter

I planendringssøknaden oppgis at Erik Mortensom er tiltakshaver for prosjektet og at han har intensjonsavtaler med øvrige grunneiere. Det er ikke redegjort for hvem som er øvrige grunneiere og hvem som er vurdert å ha fallrettigheter i forhold til utbygging. Så vidt saksbehandler kan lese ut av kartverk vil det for alternativ A i endrede planer være tre fallrettighetshavere tiltakshaver inkludert og for alternativ B to fallrettighetshavere tiltakshavere inkludert.

Det opprinnelige prosjektet Folla kraftverk

Opprinnelig plan for Folla kraftverk inneholdt en betongdemning over Folla i lengde cirka 150 meter med en høyde på inntil 15 meter, plassert cirka 850 meter oppstrøms kommunegrensa mot Alvdal. Selve kraftverket skulle plasseres enten ved nordre bredd av Folla nær demningen eller eventuelt inntil 300 meter nedstrøms demningen. Det var forutsatt en årlig produksjon på 11,5 GWh, og en utbyggingskostnad på 45,54 millioner kroner som ga en utbyggingspris på 3,98 kr/kWh. Det var forutsatt en minstevannsføring på 0,6 m³/sekund i perioden fra 16. april til 15. august og 0,4m³/sekund i perioden 16. august til 1. oktober. Mellom 1. oktober og 15. april var det ikke forutsatt krav om minstevannsføring. Formålet med minstevannsføring i sommerhalvåret var opp og nedvandring av fisk. Søknaden beskrev en intensjon om at det skulle bygges en fisketrapp for økt opp- og nedvandring av fisk forbi kraftverket.

Høringsuttalelse gitt av Folldal kommune til den første søknaden

Forvaltningsstyret i Folldal kommune ga 25.06.2014 følgende høringsuttalelse på den opprinnelige søknaden om konsesjon:

- 1. Folldal kommune stiller seg i utgangspunktet positiv til en utbygging av elvekraftverk på den omsøkte elvestrekningen.*
- 2. Folldal kommune tilrår at det gis konsesjon for utbygging av Folla kraftverk etter alternativ 1 med de endringer som framgår av pkt. 3.*
- 3. Av hensyn til fiskevandring av ørret og harr i Folla, samt padling etter elvestrekningen, bør settes vilkår om en minstevannsføring på 0,5m³/sekund på helårsbasis. Videre bør settes vilkår om at elveløpet som får redusert vannføring bør bearbeides noe, slik at gjenværende vannstrøm samles og konsentreres både som vandringsvei for fisk og vannvei med tilstrekkelig dybde til at padling er mulig.*

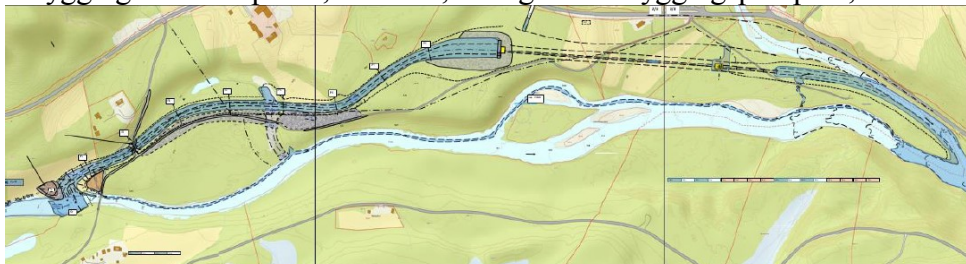
Fylkesmannens innsigelse mot den første søknaden

Fylkesmannen fremmet innsigelse mot den opprinnelige søknaden med begrunnelse Follas betydning for langvandrende fisk (ørret og harr). Fylkesmannen mente en fisketrapp hadde for usikkert resultat. Fylkesmannen mente videre at Follas betydning for langvandrende fisk med ørret og harr ville øke etter hvert som den samfunnsmessige innsatsen for å redusere gruveforurensning ga resultater.

Planendringene

Det fremmes nå en ny løsning med en inntakskanal for vann til kraftverket framfor en betongdam. Det forutsettes bygd en lav terskel på tvers av hovedelva og vannet derfra ledes i en 15-18 meter bred kanal som følger tilnærmet samme kotehøyde som inntaket, fram til der vannet ledes ned i et trykkrør og videre mot kraftverket. Det foreslås to alternativer videre fra inntakskanalen.

Alternativ A (figur 1): Alternativet har kraftstasjon og utløp i nedre del av Einunna som renner inn i Folla. Alternativet har en potensiell produksjon på 22,8 GWh pr år, og en utbyggingskostnad på 71,5 million, som gir en utbyggingspris på 3,14 kr/kWh.

Figur 1: Skisse alternativ A, med fra venstre mot høyre inntaksdam i Folla, inntakskanal, trykkrør, og kraftverk med utløp i nedre del av Einunna.

Alternativ B (figur 2): Alternativet får kraftstasjon i Kvisla (et sideløp til Folla). Alternativet har en potensiell produksjon på 14,7 GWh, og en utbyggingskostnad på 60,7 million kroner, som gir en utbyggingspris på 4,12 kr/kWh.

Figur 2: Skisse alternativ B, med fra venstre mot høyre inntaksdam i Folla, inntakskanal, trykkrør og kraftverk med utløp i Kvisla (flomløp i Folla).

Alternativ A der kraftverket plasseres ved Einunnas nedre del gir mulighet for å ta ut større fallhøyde og gir derfor en større kraftproduksjon og en bedre lønnsomhet enn alternativ B. For begge alternativer er det forutsatt minstevannsføring i Folla mellom inntaksdammen og utløpet fra kraftverket på 0,5m³/sekund om sommerene og 0,1 m³/sekund om vinteren. Det oppgis i søknaden at nærmere datofastsetting for hva som er sommer og vinter må avgjøres ut fra lokale forhold.

Betongdammen planlagt i det opprinnelige prosjektet var tenkt kjørbart med bil og traktor. Betongdammen var derfor vurdert som positiv for landbruksaktiviteten i området, da det mangler en slik bro. Planendringen medfører at denne fordelen forsvinner. Inntaksdammen vil ikke være mulig å krysse for kjøretøy og heller ikke til fots.

Saksvurdering:

NVE ønsket i første høringsrunde begrunnede synspunkter på om planene bør gjennomføres og eventuelt forslag på alternativer. Kommunen ble også bedt om å informere om kjente almenne interesser som landskap, friluftsliv, fisk og vilt blir berørt av tiltaket. NVE ønsket også forslag til vilkår eller avbøtende tiltak. NVE forventet at kommunen omtaler forhold knytta til kommuneplana og andre kommunale planer. Det legges til grunn at det er de samme momentene som bør belyses når det nå foreligger en planendringssøknad.

Området aktuelt for utbygging er fortsatt «LNF areal for nødvendige tiltak for landbruk og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag». Utbyggingsområdet ligger bare 150 meter sør for gardstunet på landbrukseiendommen Einabu gnr 47 bnr 1 mfl. Utbyggingsområdet ligger innenfor det man bør kunne betrakte som gardsbebyggelsens «naturlige ekspansjonssone». Rent formelt er et elvekraftverk der formålet er salg av energi ikke i tråd med LNF formålet. Hadde kraftverket vært underlagt behandling etter plan- og bygningsloven ville det vært en dispensasjonssak. På den annen side vil utbygging styrke driftsgrunnlaget på landbrukseiendommer i området, og planformålet bør neppe være til hinder for utbygging.

Folla er preget av utslippene av kobber, sink og jern fra gruveområdet ved Folldal sentrum. For høy konsentrasjon av kobber medfører at Folla er fisketom mellom Folldal sentrum og Grimsas utløp i Folla. Videre nedover blir kobberforurensningen såpass fortynnet av vannmassene som Grimsa tilfører, til at det er gode bestander av ørret og harr. Det er Nærings og Handelsdepartementet som gjennom sitt fagdirektorat DirMin har pålegg om utføring av tiltak for å redusere forurensningen. Som kjent har det tatt tid å få til reduksjoner i utslipp av tungmetaller. Man må likevel forvente at tiltak etter hvert vil bli iverksatt. Dette vil gi et bedre vannmiljø i hele vannstrekningen i Folla nedstrøms Folldal sentrum, og man må derfor forvente at fisket i Folla har et potensiale for å kunne bli mere attraktivt om noen år. Når krav til minstevannsføring diskuteres må det tas utgangspunkt i forventet framtidig situasjon og ikke nødvendigvis dagens tilstand.

Ørret og harr vandrer i Folla. En betongdemning av høyde 15 meter ville uten tilretteleggende tiltak vært umulig å passere for fisken oppover elva, selv om noe fisk muligens ville kunne slippe seg ned andre veien. En fisketrapp ville i teorien kunne avbøte noe av ulempene, men praktisk erfaring er at det er vanskelig å få fisketrapper til å fungere og tiltaket hadde derfor usikker effekt. De nye planene har et potensiale for en vesentlig bedre løsning for vandrende ørret og harr. Fisken vil kunne ha mulighet for å vandre i gjenværende vannstrøm i selve elveløpet og inntaksdammen i Folla vil kunne passeres både oppover og nedover. Kraftverket vil nok uansett kunne påvirke fiskens vandringsmønster. Fisken vil ofte søke mot hovedvannstrømmen som vil være utløpet fra kraftverket og ikke det gamle elveløpet, og dette vil kunne forsinke og bremse fiskens vandring. Man skal være klar over at nøling eller forsinkelse ved passasje av hindre vil kunne medføre at fordelene med for eksempel næringsvandring blir mindre, og vandringsmønstre vil da kunne opphøre eller endres. Dersom gjenværende vannstrøm i hovedløpet samles og gis en god utforming bør likevel være realistisk at fisken skal klare å passere relativt greit. Minstevannsføring er et sentralt punkt. I forrige høringsrunde ba Folldal kommune om minstevannsføring på 0,5m³/sekund på helårsbasis. I konsesjonssøknaden foreslås nå 0,1m³/sekund om vinteren, og 0,5 m³/sekund om sommeren. Minstevannsføringa vil kunne berøre varige verdier tilknytta mange grunneiere i vassdraget. Dersom ett kraftverk gis konsesjon, vil det kunne dukke opp ytterligere søknader. Etter rådmannens vurdering bør det være framtidsretta å opprettholde et krav til minstevannsføring på 0,5m³/sekund i Folla på helårsbasis.

Alternativ A og alternativ B har neppe store forskjeller i forhold til muligheten for å få til opprettholdelse av fiskevandring. Det avgjørende vil være vannføring i hovedelva forbi kraftverket.

Området er brukt for padling med kajakk. Fra toppen av Moskaret og nedover mot Alvdal er det strykpartier som er attraktive for elvepadling. Prosjektområdet ligger innenfor denne strekningen. En 15 meter høy demning ville innebære at padlerne måtte bære kajakken forbi, noe som vil redusere attraktiviteten på padlestrekningen. Med en inntaksdam og minstevannsføring i selve hovedløpet forbi kraftverket vil kunne legges til rette for at det skal kunne padles forbi kraftverket.

Grunneiersammenslutningene i Folldal utarbeidet i 2003 en plan for utbygging av småskala vannkraft i Folldal. I alt 30 fall ble grovkartlagt i forhold til blant annet utbyggingsmuligheter, nedbørsfelt, energipotensiale og lønnsomhet. Plana hadde også en egen miljøvurdering. Omsøkt prosjekt er ikke med i denne plana. Planarbeidet den gangen hadde hovedfokus på sidevassdraga til Folla, Atna og Grimsa, og fallet som nå søkes utbygd var aldri inne i vurderingene rundt dette planarbeidet. Av de 30 falla som ble grovkartlagt i 2003 var det drøyt 10 som hadde tilstrekkelig lønnsomhet til at utbygging var aktuelt. Folldal er generelt ganske flatt og nedbørsfattig, og har ikke samme potensiale for småskala vannkraft som Vestlandet. Så langt har ingen utbygginger av småkraft i Folldal blitt realisert. To utbyggingsprosjekt har stoppet underveis grunnet i det ene tilfellet avslag på konsesjon (Sålåpinnklemma i Folla) og i det andre tilfellet kvartærgeologisk verneområde som satt begrensning på plassering av inntaksdam og fallmuligheten (Kakella) og dermed gjorde prosjektet mindre lønnsomt.

Seinere har kommunestyret i Folldal i mars 2011 vedtatt Handlingsplan for landbruket i Folldal 2010 – 2014. Tiltak 4.4.1 går på å veilede og støtte opp om private initiativ for etablering av næringsvirksomhet innenfor salg av energi, herunder småskala vannkraft, vindkraft, flis, biogass, ved etc. Dette innebærer at kommunen har tatt en positiv grunnholdning til utbygging av småskala vannkraft prosjekter, men innebærer selvsagt ikke at kommunen har forplikta seg til å gå for ethvert utbyggingsprosjekt.

Konklusjon:

Fordeler med omsøkt prosjekt er produksjon av fornybar og klimanøytral elektrisk energi, økt inntektsgrunnlag på de landbrukseiendommene som står for utbygging og noe økt eiendomsskatt til kommunen. Utbygging vil også øke lokal aktivitet i anleggsfasen og gi inntektsmuligheter til foretak i regionen. I Handlingsplan for landbruket 2010 – 2014 har Folldal kommune som et eget tiltak å stimulere til økte inntekter til gardene med salg av energi fra bioenergi, vind og vannkraft. Slike utbygginger skal derfor være et satsingsområde i Folldal.

Folla ei elv med svært mange grunneiere både oppstrøms og nedstrøms utbyggingsområdet, og både vandrende fiskestammer og elva som friluftsområde er derfor verdier som berører langt flere enn de eiendommene som har fallrettigheter i dette tilfellet. Den reviderte konsesjonssøknaden gir bedre løsning for vandring av ørret og harr i vassdraget, og gir en bedre mulighet for å opprettholde Folla som en god padleelv.

Folldal kommune har tidligere tilrådd utbygging av Sålåpinnklemma kraftverk i Folla. Dette kraftverket skulle ha en årlig produksjon på 16 GWh og prosjektet forutsatte en minstevannsføring på 0,5 m³/sekund gjennom hele året. For første gangs behandling av Folla kraftverk ble det lagt seg på samme linje i forhold til krav til minstevannsføring. Rådmannen er klar over at krav til minstevannsføring vil kunne påvirke lønnsomheta i et prosjekt. På den annen side skal en konsesjon for utbygging avveie ulike hensyn mot hverandre. Det tilrådes at kommunen opprettholder sitt krav om minstevannsføring på 0,5 m³/sekund hele året.

Innstilling:

Folldal kommune gir følgende høringsuttalelse på planendringssøknad for Folla kraftverk:

- 1.Folldal kommune stiller seg i utgangspunktet positiv til en utbygging av elvekraftverk på den omsøkte elvestrekningen.
- 2.Folldal kommune registrerer at den nye planendringssøknaden gir en bedre løsning for å ivareta hensynet til vandrende fisk og muligheten for å passere kraftverksområdet i kajakk.
- 3.Folldal kommune tilråder at det innvilges konsesjons for utbygging av Folla kraftverk etter foreliggende planer. Det registreres at alternativ A er mest lønnsomt for utbygger, og at dette alternativet gir den største kraftproduksjonen og den beste ressursutnyttelsen. Utover dette har ikke Folldal kommune noen føring på hvilket av de to foreliggende alternativene som bør velges.
- 4.Av hensyn til fiskevandring av ørret og harr i Folla, samt padling etter elvestrekningen, bør settes vilkår om en minstevannføring på 0,5m³/sekund på helårsbasis. Videre bør settes vilkår om at elveløpet mellom inntaksdam og utløp fra kraftverket som får redusert vannføring bør bearbeides noe, slik at gjenværende vannstrøm samles og konsentreres både som vandringsvei for fisk og vannvei med tilstrekkelig dybde til at padling er mulig.

Behandling i Formannskapet 22.06.2017:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak i Formannskapet 22.06.2017:

Folldal kommune gir følgende høringsuttalelse på planendringssøknad for Folla kraftverk:

- 1.Folldal kommune stiller seg i utgangspunktet positiv til en utbygging av elvekraftverk på den omsøkte elvestrekningen.
- 2.Folldal kommune registrerer at den nye planendringssøknaden gir en bedre løsning for å ivareta hensynet til vandrende fisk og muligheten for å passere kraftverksområdet i kajakk.
- 3.Folldal kommune tilråder at det innvilges konsesjons for utbygging av Folla kraftverk etter foreliggende planer. Det registreres at alternativ A er mest lønnsomt for utbygger, og at dette alternativet gir den største kraftproduksjonen og den beste ressursutnyttelsen. Utover dette har ikke Folldal kommune noen føring på hvilket av de to foreliggende alternativene som bør velges.
- 4.Av hensyn til fiskevandring av ørret og harr i Folla, samt padling etter elvestrekningen, bør settes vilkår om en minstevannføring på 0,5m³/sekund på helårsbasis. Videre bør settes vilkår

om at elveløpet mellom inntaksdam og utløp fra kraftverket som får redusert vannføring bør bearbeides noe, slik at gjenværende vannstrøm samles og konsentreres både som vandringsvei for fisk og vannvei med tilstrekkelig dybde til at padling er mulig.